

Simbolne forme v mistiki

Grški misterijski kult

- I. **elevzinski** misteriji (po kraju Elevzina blizu Aten)
- II. **orfični** misteriji (po legendarnem pevcu Orfeju)
- III. **dionizični** misteriji (po bogu Dionizu)

Grški misteriji, izbrana literatura v slovenščini

I. Elevzinski misteriji:

- Mircea Eliade: »Elevzinski misteriji«, 12. pogl. v I. zv. knjige *Zgodovina religioznih verovanj in idej*, DZS, Lj., 1996.
- Walter Otto: »Pomen elevzinskih misterijev«, *Poligrafi 19/20* (zbornik *Religija in umetnost podobe*), str. 313-331.

II. Orfični misteriji:

- Mircea Eliade: »Orfej, Pitagora in nova eshatologija«, 22. pogl. v II. zv. *Zgodovine religioznih verovanj in idej*, DZS, Lj., 1996.
- Walter Wili: »Orfiški misteriji in grški duh«, *Poligrafi 19/20*, str. 283-312.
- Giovanni Reale: »Orfizem in novost njegovega sporočila«, *Tretji dan 1998/3* (gl. tudi: G. Reale, *Zgodovina antične filozofije*, Studia Humanitatis, Lj., 2002).
- Anton Sovrè: *Predsokratiki*, Slovenska matica, Lj., 1988, str. 7-18.

III. Dionizični misteriji:

- Monika Osvald: »Vila misterijev v Pompejih kot prizorišče dionizičnih iniciacij«, *Poligrafi 19/20*, str. 225-281.
- [Video o Vili Misterijev v Pompejih](#) (YouTube, 2012; 9.12 min.).

Demetra, Triptolem in Perzefona,
rimska kopija grškega reliefa iz Elevzine, 5. st. pr. n. š.

Pluton (ali Hades), ponuja Perzefoni semena granatnega jabolka, grški kelih, poslikana žgana glina, 5. st., Britanski muzej, London

Demetra pošlje Triptolema učiti ljudi poljedelstva,
Skifos, poslikana žgana glina, 5. st. Britanski muzej, London

... še dve grški vazi z istim motivom ...

Elevzina: Telesterion ok. leta 400 pr. n. š., rekonstrukcija (model)

“Ognjeni obred” v elevzinskih misterijih,
keramična plošča, ~ 5. st., Narodni muzej, Atene

Dekle s *kiste* na glavi (levo) in *kernos* (desno).

V skrinjici *kiste* so hranili *kernos*, posodo za pripravo skrivnostnega napoja: v vsaki od osmih kupic je bila po ena sestavina, napoj so zmešali na sredi.

Kamen in žgana glina, iz svetišča v Elevationi, ~ 4. st.,
Mestni muzej, Elevationi.

Elevzina danes

Elevzina danes: Telesterion, prostor *epopteje*

Elevzina, Telesterion, bližje

Elevzina, votline naj bi bile vhod v Podzemlje

Orfej poje Tračanom,
grška vaza iz 5. st.

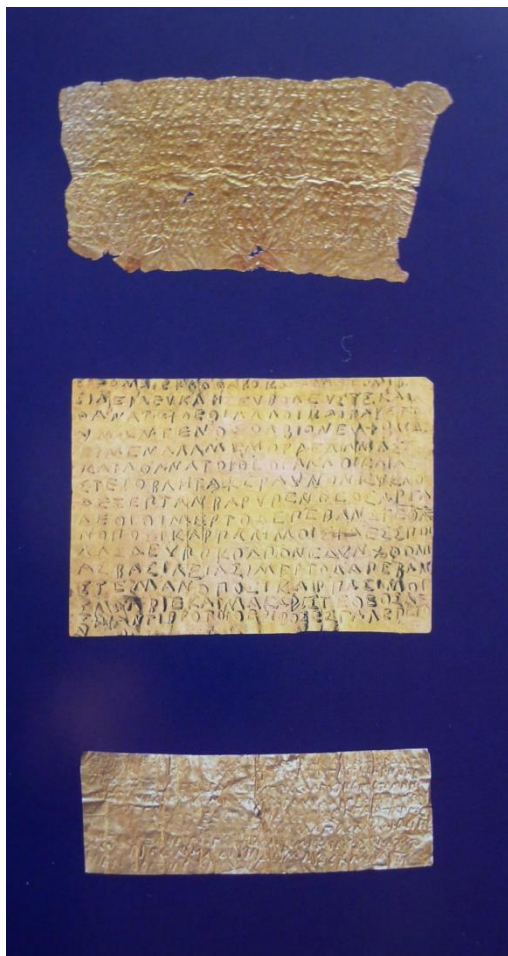
Orfej poje živalim,
rimski talni mozaik, 3. st. po Kr., Narodni muzej, Palermo

Orfej, Evridika in Hermes (od desne proti levi),
relief v kamnu, rimska kopija grškega izvirnika iz 5. st. pr. n. š.,
Narodni muzej, Neapelj

Zlati lističi z orfičnimi napisi v grobovih iz 4. st. pr. n. š., najdeni na jugu Italije in v grški Tesaliji

Napis iz groba v Peteliji ob Tarentskem zalivu
(v gr. v heksametrih, tu ~ po prevodu A. Sovreta,
gl. *Predsokratiki*, str. 17-18, DK 1, B 17):

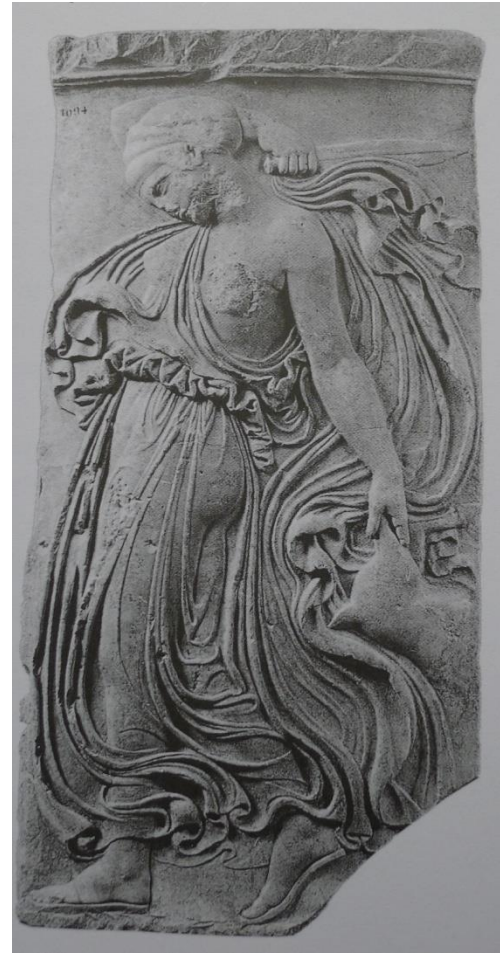
*V Hadovem domu, na levi, našel boš studenec,
ob njem stoji – zapomni si to – bela cipresa:
temu studentu se ogni, še blizu nikar mu ne hodi!
Našel boš drug izvir, ki mu iz jezera Mnemosýne [Spomina]
hladna voda priteka. Pred njim stojijo stražarji, reci jim:
“Otrok Zemlje [Gaje] sem in zvezdnega Neba [Urana],
vendar je rod moj nebeški, sicer pa to sami že veste.
Suha sem vsa [duša] in od žeje medlim: o dajte mi naglo
hladne vodé, ki priteka iz jezera Mnemosyné!”
Potem ti iz vrelca božanskega ponudijo piti,
odtlej večno boš vladala z družino drugih herojev.*

Dioniz, ki ga častijo menade (ali bakhantke) z glasbo in plesom – poslikan kelih, ki ga je izdelal atenski umetnik Makron ok. leta 480 pr. n. š. (Dioniz je upodobljen kot maska na oblečenem stebru)

Dve bakhantki v transu –

prva je iz 5. st. pr. n. š., upodobljena na vazi, najdeni v južni Italiji (desno roko ji ovija kača), druga je z rimskega reliefa (v desnici drži nož, z levico pa žrtevno žival)

Dioniz je osrednja figura na znamenitih freskah v “Vili misterijev”,
Pompeji, ok. 70 pr. n. š.

